

Sangen fra fyret

Elin Prøysen

”Øen Rott ved Stavanger er Norges sydligste fuglevær. Mellom denne øen og Fladholmen kommer dampskibene inn fra Jærens åpne hav. Og dertil er det fyret på Fladholmen skal hjelpe både dem og seilskibene i den mørke natt.” Slik begynner fortellingen om de to fyrvokterdøtrene Bertine og Ester i Nordahl Rolfsens lesebok.

På Fladholmen fyr bodde fyrvokter Ingebrigt Andreas Olsen med familien sin, som besto av kone og åtte barn; seks gutter og to jenter. Den 24. Januar 1894 fikk to av guttene være med da han skulle frakte kona og sønnen Ingebret til Tananger på besøk. Jentene Bertine (14 år) og Ester (12 år) skulle være hjemme og passe på de minste brødrene.

På hjemveien blåste det opp, og snøen kom i tette byger. Jentene så at båten forliste og skyndte seg ned til båtnaustet. De fikk båten på vannet og rodde utover det beste de kunne. For faren og den ene broren var det for sent, men Ansgar på åtte år, lå på ei båttilje og fløt i vannet. De fikk ham opp i båten og hjem til fyret der de minste brødrene gikk og ventet på dem. De bar Ansgar inn og klarte etter mye strev å få liv i ham. Og som de flinke jentene de var, fikk de også tent fyrlykta så andre båter kunne finne veien.

Redningsdåden vakte stor oppmerksomhet, og de modige jentene fikk hvert sitt gullur fra Kong Oscar. Det ble satt i gang en innsamlingsaksjon til familien, som hadde mistet forsørgeren sin, og i den forbindelse ble visa om jentene skrevet og publisert 2. April 1894. Teksten er av Anthon B. Nilsen (1855-1936), som også skrev flere populære romaner, under navnet Elias Kræmmer. Melodien er laget av jentenes bror, Ingebrigt Olsen Haaland (1878-1934), som var med moren til fastlandet den skjebnesvangre dagen. Han flyttet seinere til Oslo og ble musiker og komponist.

Refrenget ”Kom hjem...” er ikke opprinnelig, men er lagt til seinere.

Hvordan gikk det så med de to jentene? Bertine giftet seg og fikk åtte barn og døde i Stavanger i 1955. Ester utvandret til USA og utdannet seg til musikkpedagog. Da hun ble gammel, kom hun tilbake og bygde seg et herskabelig hus i Tananger. På folkemunne ble huset kalt ”Fladholmen Hill”. Her fikk hun også en vei oppkalt etter seg. Ester døde i 1959.

På torget i Tananger står det en skulptur av de to jentene. Den ble avduket i 1990 og er laget av Svein Magnus Håvardstein.

"Du fikk ingen kiste, du fikk ingen krans,
ei klokke og salmesang,
men skumhvite bølger de går uten stans
over leiet på brune tang!
Vi kan ei som andre få pynte din grav
med blomster og støtte blank, –
vi ser kun det mørke, det rullende hav
og stedet omtrent hvor du sank.

Men søster, nu solen derborte i vest
strør havet med perler full,
og så pynter Vårherre nok graven hans best
med roser av skjære gull.

Og far, han ved jo at viljen vi har,
det var jo det siste han så, –
vi kunne ei for at kreftene var
i stormen så altfor små".

Nu lykten derute på Flatholmen fyr
av barnehender er tent,
og natten igjennem, til morgenen gryr,
går tanker om hva som er hendt.
Men stråler fra fyret, de søker mot land,
hen inn blant de tusinde hjem:
Der finnes vel en eller annen som kan
ha hjerte også for dem?

Refr.:

Kom hjem, kom hjem,
Kom hjem vår fader,
Vår broder,
Kom hjem.